

Uitsluitend per e-mail

Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. de vaste Kamercommissie Justitie en Veiligheid

Den Haag, 26 juni 2020

dossiernummer: 109157

uw kenmerk: n.v.t.

telefoonnummer: +31 (0)70 335 35 35

e-mail: secretariaat@advocatenorde.nl

Betreft: notaoverleg Justitieketen d.d. 30 juni 2020

Geachte leden van de commissie,

Op 30 juni spreekt uw commissie tijdens een notaoverleg over de justitieketen. De NOvA vraagt met deze brief uw aandacht voor een aantal punten op het gebied van de gefinancierde rechtsbijstand.

1. Tegemoetkomingsregeling sociaal advocaten

De nadere uitwerking van de tegemoetkoming voor sociaal advocaten met omzetverlies door corona is op 19 juni jl. bekendgemaakt. De NOvA is tevreden over de samenwerking met de Raad voor Rechtsbijstand en het ministerie van Justitie en Veiligheid. Zowel over het doel van de regeling, als over de uitwerking ervan is veelvuldig contact (geweest).

Uiteindelijk is de NOvA blij met het resultaat: het ministerie heeft een regeling ontworpen die verlichting moet bieden aan de sociaal advocaten die in zwaar weer verkeren en daarmee perspectief geeft. Een aparte regeling voor de sociale advocatuur is uitzonderlijk. Het laat zien dat het ministerie en de Raad voor Rechtsbijstand het belang erkennen van de advocatuur als belangrijke schakel in de rechtsketen. Advocaten buiten het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand kunnen een beroep doen op de rijksregelingen die al eerder tot stand kwamen: de NOW en de Tozo. Wij hopen dat dit voor hen voorlopig volstaat. Voor veel sociaal advocaten en hun cliënten breekt een onzekere tijd aan. Als zich een tweede coronagolf voordoet en rechtbanken en instanties wederom gedurende een lockdown moeten sluiten, zullen naar verwachting veel kantoren een beroep moeten doen op de tegemoetkomingsregeling om in 2021 te kunnen blijven bestaan.

2. Midterm review en derde voortgangsrapportage stelselherziening

Jonge aanwas en inzet paralegals in het stelsel

In de brief van de minister d.d. 25 juni jl.¹ (hierna te noemen: de voortgangsrapportage) wordt aangekondigd dat op verzoek van de NOvA door de Raad voor Rechtsbijstand, in samenspraak met de NOvA en de VSAN, wordt gewerkt aan een subsidie-regeling die voorziet in een tegemoetkoming in de kosten van de beroepsopleiding

Bezoekadres

Neuhuyskade 94
2596 XM Den Haag
Tel. 070 - 335 35 35

Postadres

Postbus 30851
2500 GW Den Haag

¹ Brief aan de Tweede Kamer d.d. 26 juni 2020 betreffende de midterm review en de derde voortgangsrapportage stelselherziening rechtsbijstand

voor kantoren uit de toevoegingspraktijk, ten behoeve van het aantrekken van jonge aanwas. De NOvA is de minister en de Raad voor Rechtsbijstand erkentelijk voor deze investering in de sociale rechtspraktijk.

Ook ziet de NOvA voordelen in de mogelijkheid om paralegals in te zetten in het stelsel. Hiermee krijgt de advocatuur meer mogelijkheden om de bedrijfsvoering naar eigen inzicht efficiënt in te richten. Dit kan worden bereikt nu de verplichting is losgelaten dat de advocaat werkzaamheden in toevoegzaken uitsluitend zelf dient te verrichten. De verwachting is dat inzet van paralegals in het stelsel pas kan werken als er weer perspectief ontstaat voor kantoren in het stelsel. Zonder herijking van de vergoedingen per zaak is de inzet van een paralegal voor veel kantoren niet haalbaar.

2.1 De stelselherziening

De nood blijft hoog, tempo is nodig

De NOvA wil nogmaals benadrukken dat de nood onder de advocatuur hoog blijft en verder uitstel van een hogere vergoeding onwenselijk is. In eerdere brieven, waaronder de brief van 9 april jl.,² heeft de NOvA reeds aangegeven welke verbeteringen mogelijk zijn binnen het huidige stelsel en op welke wijze daarnaast alsnog snel over kan worden gegaan tot het doorvoeren van een redelijke vergoeding voor de sociaal advocaten.

Half september 2020 komt er dan ook een afspraak tussen de Raad voor Rechtsbijstand en het ministerie van J&V over de verdere ontwikkeling van de oplossingsroutes. Door de ontwikkeling van dergelijke best practices kan per rechtsgebied grotendeels worden bepaald welke werkzaamheden nodig zijn en hoeveel tijd men daar gemiddeld aan kwijt is. Op basis daarvan kan dan weer een redelijke vergoeding worden berekend. Ook kan onder andere worden bepaald welke werkzaamheden in de eerste dan wel tweede lijn thuishoren.

Hogere vergoedingen

De onzekerheid onder advocaten over (financieel) perspectief duurt nu te lang en daar komt de coronacrisis overheen. De herijking van vergoedingen per toevoegzaak in 2021 is nog steeds noodzakelijk, aangezien er niet tot 2025 gewacht kan worden op mogelijk hogere vergoedingen. In de voortgangsrapportage wordt bovendien op pagina 2 gesteld: *“ten aanzien van de tarieven voor rechtsbijstandsverleners blijft het eerdere beeld overeind: ook de geactualiseerde doorrekeningen laten zien dat het geheel aan maatregelen van de modernisering nog altijd ruimte biedt voor een vergoeding voor advocaten die 10 tot 20% hoger is dan de vergoeding die advocaten nu gemiddeld per uur krijgen volgens de berekeningen van de commissie-Van der Meer.”* Hiermee wordt bedoeld op één van de scenario's die de commissie-Van der Meer heeft geschetst indien het kabinet vasthoudt aan het huidige begrotingskader voor gefinancierde rechtsbijstand. In dit scenario wordt de vergoeding per zaak weliswaar verhoogd, maar wordt het tarief per uur naar beneden bijgesteld om binnen het begrotingskader te blijven. Dit komt neer op een uurtarief van € 76 per uur (schaal 9).

De minister verwacht derhalve dat de stelselherziening kan leiden tot een verhoging van het tarief van € 76,06 euro met 10 tot – in het meest optimistische scenario - 20%. Zelfs als dit klopt, dan kom je uit op bedragen van € 83,66 tot € 91,27 euro. Dat is nog steeds te weinig om op schaal 12 rijksambtenaren uit te komen, wat overigens ook door Van der Meer wordt gesteld op pagina 157 van zijn rapport. Daarvoor is immers zijn scenario 1 nodig: verhoging van het aantal punten per zaak én handhaving van het geldende tarief per uur. Vóór indexering en overbruggingsregeling was dat € 108,57.

² <https://www.advocatenorde.nl/nieuws/nova-pleit-voor-noodfonds-voor-sociaal-advocaten-en-evaluatie-vergoedingenstelsel>

De verwachting van de minister klinkt in die zin mooier dan deze in werkelijkheid is.

Stelselwijziging niet noodzakelijk

Naar aanleiding van het rapport van Significant over de doorrekening van de aannames, is uitgekomen dat deze aannames moesten worden bijgesteld. Deze bijstelling is te vinden in bijlage 1 bij de voortgangsrapportage. Een uitkomst van het onderzoek is dat een verschuiving naar goedkopere (alternatieve) rechtshulppakketten, met een beperkte(re) rol voor de advocaat, in mindere mate zal voorkomen dan eerder ingeschat. Ook is de kostenbesparing binnen deze alternatieve pakketten naar verwachting lager dan eerder ingeschat. Daar staat tegenover dat de doelmatigheidswinst binnen de reguliere pakketten naar verwachting gunstiger uitvalt dan waarvan eerder is uitgegaan. Dit zit vooral in een betere samenwerking aan de voorkant, tussen juristen, sociaal raadslieden, het wijkteam, etc.

De vraag kan dan ook worden gesteld in hoeverre een nieuw stelsel nog nodig is, aangezien er reeds veel initiatieven lopen ten behoeve van die samenwerking aan de voorkant. Zoals onder andere door de NOvA en de commissie-Van der Meer altijd is gezegd: de basis klopt, ga van daaruit werken aan verbeteringen.

Rechtshulppakketten of oplossingsroutes

Het is bij de ontwikkeling van de kwaliteitscriteria, zoals geformuleerd in bijlage 2 bij de voortgangsrapportage, van groot belang dat de nulde, eerste en tweede lijn goed met elkaar samenwerken en dat waar nodig een warme overdracht van het probleem van de rechtzoekende plaatsvindt. Rechtshulppakketten zouden dus niet louter moeten zien op de tweede lijn. Het is goed dat de minister erkent dat er verwarring is ontstaan over de rechtshulppakketten en er wordt nagedacht over een andere benaming.

De NOvA ziet in ieder geval meer in het alternatief van oplossingsroutes dan wel best practices. De kant die de minister in dat opzicht op wil, blijft in dat opzicht relatief onduidelijk. Dergelijke oplossingsroutes kunnen wat de NOvA betreft nu al ontwikkeld worden, binnen het huidige stelsel. Een dure en onzekere herziening blijft ook in dat opzicht wat de NOvA betreft onnodig en onwenselijk. De reden dat, zoals hiervoor ook is gemeld, een afspraak volgt met de Raad voor Rechtsbijstand en het ministerie van J&V over de mogelijke uitwerking hiervan.

Verplichte triage aan de voorkant

Ondanks dat dit onderwerp niet als dusdanig wordt genoemd in de voortgangsrapportage, blijft de NOvA kritisch op de verplichte triage door de eerste lijn. Wij zien zoals hiervoor duidelijk is geworden meer in betere, maar niet verplichte, diagnose aan de voorkant, waarbij er samengewerkt wordt tussen eerste en tweede lijn, zoals op dit moment tot stand wordt gebracht in het hiervoor genoemde project Samenwerken in de eerste lijn. De vraag die voorligt is in hoeverre hierop kan worden aangestuurd als beter alternatief voor verplichte triage.

2.2 Versterking van de eerste lijn

De NOvA hoopt na de zomer samen met VSAN, Raad voor Rechtsbijstand, Juridisch Loket en Sociaal Werk Nederland te kunnen starten met het door de NOvA geïnitieerde project 'Samenwerken in de eerste lijn'.

Ook werkt de NOvA samen met onder andere het Juridisch Loket aan een uitgebreide eerstelijnsvoorziening, waardoor mensen na de zomer van 2020 op de site van het Loket online terecht kunnen voor informatie, advies en hulp op maat voor een aantal veelvoorkomende gebeurtenissen, zoals ontslag en echtscheiding. Een idee dat overigens grote gelijkenissen vertoont met de in mei 2018 door de NOvA voorgestelde online wegwijzer ('online paddenstoel').

2.3. Onnodig procederen door de overheid

Voor wat betreft het aanpakken van het onnodig procederen door de overheid blijft de NOvA twijfels houden. De doelstelling is goed en wordt al jarenlang door de NOvA aangekaart, maar om deze te realiseren is voornamelijk een cultuuromslag nodig binnen de overheid. Het is goed om te lezen in de voortgangsrapportage dat het plan van aanpak door de heer Hoefsmit interdepartementaal is. De vraag ligt namelijk voor hoe de minister van J&V onnodig procederen wil tegengaan, voornamelijk waar het gaat over de gemeenten en instanties die niet onder zijn verantwoordelijkheid vallen. Inmiddels lopen er bovendien drie verschillende onderzoeken op dit gebied, vanuit drie verschillende ministeries:

- een onderzoek onder verantwoordelijkheid van de staatssecretaris Financiën naar verbetering van praktische rechtsbescherming;³
- een aanjager (Daan Hoefsmit) die in opdracht van de ministeries van J&V en VWS geschillen tussen overheid en burger moet terugdringen, en
- een parlementair onderzoek naar de problemen bij de uitvoeringsorganisaties van de overheid.⁴

Wie coördineert de uitkomsten en mogelijke consequenties hiervan? Hoe wordt hierin samengewerkt?

In bijlage 3 van de voortgangsrapportage, waarin het plan van aanpak van de heer Hoefsmit staat uitgewerkt, is het opvallend dat de gemeenten wel worden genoemd op pagina 3, maar er onvoldoende op wordt doorgepakt. Het lijkt er namelijk op dat deelname op basis van vrijwillige aanmelding gaat. De ervaring van sociaal advocaten is echter dat een belangrijk deel van de geschillen ook door de opstelling van gemeenten wordt veroorzaakt. Hun structurele deelname aan het programma van de heer Hoefsmit is wat de NOvA dan ook essentieel. De vraag is dan ook waarom ervoor wordt gekozen om het terugdringen van onnodig procederen door de gemeenten op een andere manier aan te pakken.

Met vriendelijke groet,
namens de algemene raad

mr. B.J.M. de Leest
lid algemene raad (portefeuillehouder rechtsbijstand)

³ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z03380&did=2020D07068

⁴ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020Z02204&did=2020D04621>